

НАВЧАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДНИК ШКІЛЬНОЇ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧОЇ ОСВІТИ

Т. О. Ремех, к. пед. н.

Пріоритетний напрям Національної стратегії у сфері прав людини — підвищення рівня обізнаності школярів та впровадження в навчальний процес підходу, заснованого на правах людини. Стратегічна мета — забезпечення доступу до інформації й одержання знань про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, механізми реалізації та захисту таких прав і свобод. Це сприятиме утвердженню поваги до прав і свобод людини; вихованню у школярів почуття власної гідності, терпимості, толерантності, взаєморозуміння та рівності; становленню активної життєвої позиції, забезпеченню миру, сталого розвитку суспільства, соціальної справедливості.

Значний потенціал для освіти з прав людини мають суспільствознавчі предмети в школі через широкі можливості для імплементації питань із прав людини в зміст як інваріантних (історія, правознавство, «Людина і світ»), так і варіативних предметів («Етика», «Громадянська освіта»), починаючи з початкової школи («Я у світі», «Літературне читання» та ін.).

Запровадження підходу, заснованого на правах людини, в навчанні учнів посилює антропоцентричний вимір суспільствознавчої освіти та сприяє формуванню компетентностей школярів. Основними принципами освіти з прав людини є безперервність, поетапність, міждисциплінарність, міжпредметні зв'язки, інтеркультурність, зв'язок із життям і практичною діяльністю.

Навчання прав людини має мати позитивне спрямування, адже численні приклади порушення прав людини й нехтування ними породжують відчуття зневіри та безсилля у школярів. Важливим тут є зміщення акценту в бік здобутків та прогресу людства у цій сфері та усвідомлення учнями того, що права не реалізовуватимуться й не розвиватимуться без їхньої активної участі.

Навчання прав людини необхідно будувати на компетентнісному підході, що вможливорює формування в учнів ключової громадянської, галузевої суспільствознавчої та предметних компетентностей у сукупності когнітивного (знання), діяльнісного (вміння, навички, позитивний досвід дій), аксіологічного (цінності, ставлення) складників. Ефективними в навчанні прав людини є застосування дискусій, групової роботи, ігор, написання творів-роздумів, імітацій суспільних процесів і процедур за обов'язкового створення в класі та

школі мікроклімату панування рівності, справедливості, свободи, заохочення вільного висловлення власної думки та активних дій.

Навчання правам людини школярів є актуальним та вкрай необхідним як відповідь на сучасні виклики, так і згідно з вимогами Плану дій виконання Національної стратегії з прав людини (II етап 2015—2017 рр.). В умовах реформування системи загальної середньої освіти та проголошених змін у змісті середньої освіти відкривається вікно можливостей зафіксувати знання і розуміння прав людини у форматі обов'язкового результату навчання суспільствознавства. Це зумовить потребу в створенні різноманітних суспільствознавчих курсів (тематичних блоків) для викладання/вивчення прав людини в школі. Фіксація такого результату навчання у Державному стандарті загальної середньої освіти є необхідною умовою ефективності створення будь-якого навчального матеріалу з прав людини (програми, підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів для вчителів тощо).

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

І. В. Мороз

У ході дослідження теми «Компетентнісно орієнтована методика організації дослідницької діяльності в процесі навчання всесвітньої історії в основній школі» теоретично обґрунтовано методичні умови застосування дослідницької діяльності на основі компетентнісно орієнтованого підходу в навчанні всесвітньої історії в основній школі; розроблено методичні рекомендації вчителям щодо організації дослідницької діяльності учнів в процесі навчання всесвітньої історії.

З'ясовано, що в умовах дослідницького навчання всесвітньої історії змінюється роль учителя, яка полягає не стільки в передаванні готових знань учням, а в організації відповідного освітнього середовища, навчаючись у якому учень спирається на особистий потенціал та у процесі навчальної діяльності використовує знання, здобуті ним самим. Учитель не повинен вести учня «за руку» до готової чи завчасно підготовленої відповіді, а лише спільно з ним шукати рішення навчальної проблеми. Тут учитель виступає не джерелом знань в останній інстанції, а носієм досвіду організації діяльності